

تاریخ: ۱۳۸۰/۷/۱۸

دکتر محسن کدیور: تجربه‌ی دینی، توطئه‌ای برای نفی دینداری نیست

خبرگزاری دانشجویان ایران - تهران

سرویس سیاسی

تجربه‌ی دینی، توطئه‌ای برای نفی دینداری نیست؛ بلکه دست‌وپازدنی برای بقای آن است.

به گزارش ایسنا دکتر محسن کدیور با تصریح این مطلب در جمع دانشجویان دانشکده‌ی الهیات دانشگاه تهران گفت: تجربه‌ی دینی، نوعی کوشش برای درک بهتر واقعیت است؛ البته لازم نیست که انسان، به عنوان ناظر، با آن درگیر باشد؛ اگر بتواند ببیند و آن تجربه را درک کند، با چشم دل و دیده‌ی بصیرت، نه با چشم سر، آن را ببیند، باز هم تجربه محقق می‌شود.

وی تأکید کرد: پس عامل تجربه، می‌تواند فاعل تجربه و یا صرفاً ناظر آن بوده؛ و به گونه‌ای در آن شرکت داشته باشد.

وی با اشاره به معراج پیامبر اکرم (ص) اظهار داشت: شبی که رسول خدا به معراج می‌رود، تا جایی عروج می‌کند که حتی جبرائیل هم امکان صعود به آن مرحله را ندارد. به یاد داشته باشید؛ که معراج، عروج و تصعید است. در معراج، این انسان که به دیدار امر قدسی و متعالی می‌رود، نه امر قدسی، که خود را تنزل دهد و به دیدار انسان بیاید، بلکه این انسان است که باید عروج کند، و بالا برد. پیامبر اکرم (ص) به مرحله‌ای می‌رسد که دیگر هیچ کس - حتی - جبرائیل هم نمی‌تواند از آن مرحله بالاتر برود. آن حضرت، پس از بازگشت از معراج، آنچه را که دیده و شنیده است، تبیین و توصیف می‌کند. این یک تجربه‌ی دینی است.

کدیور گفت: تجربه‌ی دینی، در اختیار پیامبر (ص) نیست. هر کسی می‌تواند دین را تجربه کند، هر کسی می‌تواند غیب را تجربه کند، منتها هر کس به میزان سیر وجودی و قابلیت‌هایش، پیامبر اکرم (ص) که گل سرسبد آفرینش است بیش از همه، توانسته است آن را تجربه کند. این توفیقی است که خداوند به آن حضرت داده است؛ تا معراج را تجربه کند، و امور ندیدنی و نامکشوف را ببیند.

وی با اشاره به بعثت پیامبر اسلام (ص) اظهار داشت: وقتی که جبرائیل امین بر پیامبر (ص) نازل می‌شود، به اذن خدا، به او وحی می‌کند؛ و از آن حضرت می‌خواهد چیزی بخواند، از روایاتی که بر جای مانده، توصیف می‌کند که بر وی چه گذشته است. این تجربه‌ی مواجهه با فرشته‌ی وحی، و تجربه‌ی دینی شخص پیامبر (ص) است.

کدیور همچنین با اشاره به بعثت حضرت موسی (ع) گفت: وقتی که موسی (ع) به وادی طور وارد می‌شود، ناگهان می‌شنود: من، پروردگار تو هستم. آنهایی که با موسی (ع) هستند، صدایی را که موسی (ع) می‌شنود، نمی‌شنوند. این تجربه‌ی دینی پیامبر است؛ پیامبران - فارغ از وحی - امور دیگری را نیز تجربه می‌کنند.

وی افزود: من نمی‌خواهم وحی را، تجربه‌ی دینی ترجمه کنم. اما، در کنار وحی - قطعاً، - زمانی که پیامبری، با امر قدسی مواجه می‌شود، بی‌شک نکته یا نکاتی بر او حوادث می‌گردد، چیزی در روحش به وجود می‌آید که آن را تجربه می‌نامند. اگر تجربه حس باشد، آن را تجربه‌ی حس، اگر معنوی و مافوق فیزیکی باشد، نامش تجربه‌ی دینی است.

دکتر کدیور در ادامه با بیان این که درباره‌ی تجربه‌ی دینی، می‌توان از زوایای گوناگونی سخن گفت، اظهار داشت: یکی از مثال‌های بزرگ معاصر، فردی است به نام ویلیام اوتو، وی نخستین تجربه‌ی دینداری را احساسات گذرا می‌داند که در انسان حاصل می‌شود.

ویلیام اوتو می‌گوید: وقتی که با امر قدسی مواجه می‌شویم و آن امر متعالی و ماورایی را می‌یابیم، سه احساس گوناگون و متفاوت در ما نقش می‌بندد: نخستین احساس تعلق و وابستگی است و دیندار کسی است که در برابر ماوراء و خداوند، احساس فقر می‌کند. دومین احساس، ترس و خشوع است. برای یک بار هم که شده، با این نگاه، قرآن را تلاوت کنید و ادعیه را بخوانید. وقتی که با بزرگی، عظمت و شکوه خداوند مواجه می‌شوید، می‌ترسید، این ترس برای مواجهه با عظمت خداوند است. این ترس، خشیت است. قرآن این حس را به رسمیت شناخته است. ما، در

مواجهه با خداوند - باید - به خشیت دست یابیم. سومین احساس در تجربه ی دینی، شوق، جذب و عشق است. چگونه می توان هم احساس تعلق داشت، هم ترسید، و هم عشق ورزید؟ این را می توان در رابطه ی ساده، صمیمی و بی آرایش ما در و فرزند دید.

وی افزود: شلایر ماخر، تجربه ی دینی را نوعی احساس می داند، ویلیام آلتون نیز تجربه ی دینی را نوعی تجربه ی حسی می داند و تفاوت آن را این گونه بیان می کند: تجربه ی دینی، مثل تجارب حسی، همه گیر نیست، و همگان نمی توانند بدان دست یابند.

کدیور در ادامه خاطر نشان کرد: یکی از عرفای ما، مرحوم سیدحیدر آملی است، وی سه مرحله از دینداری را، از هم تفکیک کرده است، وی می گوید: دینداری سه مرحله دارد: مرحله اول، شریعت است، که ظاهر دینداری است: مرحله ی دوم، طریقت است که حد وسط دینداری است. مرحله ی سوم حقیقت است؛ که غایت دینداری است.

وی افزود: تجربه ی دینی، در مقام به دست آوردن آن غایت است. دیندار، کسی است که دینداری را چشیده باشد. کسی که این تجربه را، از سر گذرانده باشد، عمل، منش و اخلاقش با دیگران - حتما - تفاوت دارد.

کدیور گفت: آیا می توان غریزه ی جنسی را به کودکی که هنوز به سن بلوغ نرسیده است، توصیف کرد؟ انسانی که خدا را تجربه نکرده، همانند کودک نابالغی است که بخواهد غریزه ی جنسی را برایش توصیف کنند و دینداری که خدا را تجربه نکرده باشد، خدا را نیافته است. ما، تجربه ناکرده ها، افراد نابالغی هستیم که دینداری را - فقط - بر زبان رانده ایم، و هرگز آن را تجربه نکرده ایم.

کدیور در ادامه خاطر نشان کرد: امام (ره) به نکته ای اشاره کرده اند که من می خواهم از آن استفاده کنم، اما (ره) با روشن بینی خاصی که داشتند، می فرمود: شیوه ی اجتهاد مصطلح حوزه ها، پاسخگویی نیازهای زمانه ی ما نیست. می توان این گونه گفت که شیوه های الهیاتی حوزه های دینی - اعم از حوزه و دانشگاه - پاسخگویی مسایل الهیاتی عصر ما نیست. اگر دیروز، خواجه نصرالدین طوسی، برای ارایه ی دین، در عصر خود، تمهیداتی می چیدند، و به فلسفه روی می آورد ملاصدرا نیز در مقطعی دیگر به عرفان روی آورده است.

وی تصریح کرد: امروز هم - باید - برای تغذیه ی الهیات، به معارف این زمان روی آوریم؛ چرا که جز این چاره ای نداریم.

وی در پایان تاکید کرد: تجربه ی دینی، کوششی است برای درک بهتر و اقعیت تجربه ی دینی، برای نفی دینداری نیست، بلکه برای بقای آن است.